

ادبیات خردباران آیدمی

محبت الله همتی

معاون کتاب و مسئول طرح سامان بخشی کتاب‌های آموزشی دفتر انتشارات کمک آموزشی

مدرسه، زنگ‌های تفریح را به کتاب‌خوانی اختصاص داده بودند و توانسته بودند علاقه‌ی بچه‌ها را به کتاب جلب کنند.

***

طرح باشگاه تابستانی خواندن، با شعار «یک کتاب بخوان - آموزگار خود را متعجب کن» به شکل گسترده در سراسر آلمان اجرا می‌شود. هدف این طرح، تشویق دانش‌آموزان کلاس‌های پنجم تا نهم، به خواندن در تعطیلات تابستان است که با همکاری کتابخانه‌های عمومی و مراکز آموزشی به اجرا در می‌آید. این پروژه برای اولین بار در سال ۲۰۰۲ از طرف کتابخانه‌ی عمومی شهر بریلون آبه اجرا گذاشته شد. کتابخانه‌ی عمومی بریلون این طرح را از طریق با عنوان «باشگاه خواندن نوجوانان» که در یکی از کتابخانه‌های عمومی شهر لوس آنجلس اجرا می‌شود، الهام گرفته است.

هدف مبتکران این پروژه، تشویق کودکان و نوجوانان ۹ تا ۱۵ ساله به کتاب‌خوانی در تعطیلات تابستان است. طرح به این شکل اجرا می‌شود که کودکان و نوجوانان می‌توانند پس از امتحان پایان سال و دریافت کارنامه، همراه با آموزگار خود، به کتابخانه‌ی عمومی شهر بروند و پس از آشنایی با کتابخانه، کارت عضویت در باشگاه تابستانی خواندن را دریافت کنند. آن‌ها همچنین می‌توانند در فصل تابستان، شخصاً از کتابخانه بازدید کنند و عضو باشگاه شوند.

پس از عضویت در باشگاه خواندن، هر عضو، فهرست کتاب‌هایی را که کتابدار کتابخانه برای خواندن در فصل تابستان انتخاب کرده است، همراه با یک دفترچه دریافت می‌کند. او باید دست کم سه کتاب را در شش هفته‌ی تعطیلات تابستان بخواند تا گواهی‌نامه‌ی «باشگاه تابستانی خواندن» را در پایان تعطیلات دریافت کند.

کارکنان کتابخانه، هنگام تحویل کتاب، با طرح چند سؤال درباره‌ی محتوای آن، عنوان کتاب را در دفترچه‌ی عضو ثبت می‌کنند. سپس کودکان و نوجوانان می‌توانند نظر خود را در کارت ارزیابی کتاب بنویسند. نوشتن این بررسی، افزون بر آن که آن‌ها را به اندیشیدن و تحلیل کردن تشویق می‌کند، بر نمره‌ی کارنامه‌ی آن‌ها نیز اثر می‌گذارد. سپس از کودکان و نوجوانان پرسیده می‌شود که آیا کتاب خوانده شده، می‌تواند در فهرست کتاب‌های تدریس شده در کلاس درس نیز جایی برای خود بیابد؟

***

گسترش کتاب و کتاب‌خوانی در مدارس و کلاس‌های درس، حتماً از شاخص‌های مؤثر در مدرسه است که به کیفیت می‌اندیشند.

شما چند دلیل برای توجه نکردن به کتاب و کتاب‌خوانی

فهرست می‌کنید؟

زیر نویس

1. Adam methz
2. Brilon
3. Teen Reading Club

آدام متز، شرق‌شناس سوئیسی، در کتاب «تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری» می‌نویسد: «پادشاهان در موضوع گردآوری کتاب به هم فخر می‌فروختند و در اواخر قرن چهارم، هر یک از سه فرمان‌روای مهم اسلامی در بغداد، مصر و قرطبه، علاقه‌ی شدیدی به کتاب داشتند. فهرست کتاب‌های کتابخانه‌ی پادشاه اندلس ۴۴ دفتر بیست ورقی می‌شد که فقط نام کتاب‌ها در آن‌ها ثبت شده بود... **عزیز فاطمی** در مصر، خزانه‌ی کتاب بزرگی داشت.»

متز پس از ذکر آمار کتابخانه‌های دوره‌ی تمدن اسلامی در قرن چهارم، برای مقایسه به چند کتابخانه‌ی غربی در همان روزگار اشاره می‌کند. مثلاً کتابخانه‌ی کلیسای جامع شهر بامبرگ به سال ۱۱۳۰ میلادی، فقط ۹۶ جلد کتاب داشت.

کتاب خواندنی «تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری»، با ترجمه‌ی **علیرضا ذکاوتی قراگوزلو**، در دو جلد، برای اولین بار در سال ۱۳۶۲ چاپ شده است و حتماً در سال‌های بعد نیز به چاپ‌های مجدد رسیده که نگارنده از آن بی‌اطلاع است.

قسمد از این مقدمه، افتخار محض به گذشته نیست، بلکه مقایسه‌ی جایگاه دیروز و امروز تمدن دوره‌ی اسلامی با تمدن غرب در زمینه‌ی «کتاب» است. واقعیت این است که شمارگان و تعداد عناوین کتاب‌های موجود، به استناد آمار و ارقام، با جمعیت گروه سنی کودک و نوجوان کشورمان نسبت مطلوبی ندارد. چرا؟!

***

بیست‌وهفتم تیرماه سال جاری، در جمع همکاران دبستان «بهاره سلیمی» نیشابور بودم. برای من آن روز یکی از به‌یادماندنی‌ترین روزهای کاری‌ام بود. اگر از همه‌ی ویژگی‌های خوب این مدرسه بگذرم، نمی‌توانم از کتابخانه‌ی فعالش یاد کنم؛ دبستانی با بیش از شش هزار نسخه کتاب و دو کتابدار فعال و دانش‌آموزانی جداً کتاب‌خوان. روز یکشنبه **۲۵ تیرماه**، کتابخانه‌ی مدرسه باز بود و بچه‌های کتاب‌خوان مشتری آن.

***

سال ۱۳۷۹، در ویژه‌نامه‌ی رشد آموزش ابتدایی، گزارش مبسوطی از ترویج کتاب‌خوانی در مدارس عشایری استان کرمان چاپ شده بود. این گزارش از علاقه‌مندی مدیران آموزش و پرورش عشایری وقت استان به گسترش کتاب‌خوانی در میان فرزندان عشایر حکایت می‌کرد و این که چگونه از امکانات کتابخانه‌های سیار کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به این منظور استفاده کرده بودند.

***

تجربه‌ی همکاران پر تلاش و دلسوز دبستان «شهید غفاری» شهر فلاورجان و ایجاد زمینه‌ی مساعد در زنگ‌های تفریح در حیاط مدرسه، برایم تازه و دل‌پذیر بود. آن‌ها با ایجاد یک قفسه‌ی متحرک در حیاط

